תשא ב

א. פון דעם פסוק[1] „ומשחת בו את אהל מועד גו״ איז רש״י מעתיק די ווערטער „ומשחת בו״ און איז מפרש: כל המשיחות כמין כ״ף יונית[2] חוץ משל מלכים שהן כמין נזר.

דער מקור פון רש״י׳ס פירוש ווען די אופני המשיחה איז אין גמרא הוריות[3] און כריתות[4], און דער לשון הגמרא (אין הוריות) איז: „מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כי, מאי כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא כמין כף יוני״[5].

אבער צוזאמען דערמיט איז רש״י בפירושו משנה פון ל׳ הגמרא בכמה פרטים: א) רש״י זאגט „כל המשיחות״ — ניט נאר משיחת כהנים, ווי עס שטייט אין גמרא. ב) ער איז מקדים „כל המשיחות״ פאר משיחת מלכים. ג) נאכמער: אפילו נאכדעם — ברענגט רש״י משיחת מלכים ניט אלס א בבא (דין) בפ״ע, ווי אין גמרא, נאר אלס פרט היוצא חוץ מן הכלל פון „כל המשיחות״ — „חוץ משל מלכים״.

דער טעם פון די שינויים איז מובן בפשטות: רש״י דא — על התורה איז דאך מפרש פשוטו של מקרא, און אין די פסוקים רעדט זיך ווען מערערע משיחות: משיחת המשכן והארון און די כלים[6], און אויך משיחת אהרן ובניו[7] אבער ווען משיחת מלכים ווערט דא ניט דערמאנט. און דעריבער איז רש״י מפרש: „כל המשיחות — ווען ווילכע עס רעדט זיך אין די פסוקים — כמין כ״ף יונית — חוץ משל מלכים (וואס שטייט ניט אין די פסוקים) שהן כמין נזר״.

לפ״ז בלייבט אבער ניט גלאטיק: כלל דרש״י עה״ת איז דאך, אז (ער איז ניט קיין ספר הלכות, נאר) „אני׳ לא באתי אלא לפשוטו של מקרא״ איז פארוואס דארף רש״י בכלל מוסיף זיין דא „חוץ משל מלכים כו״, וויבאלד אז אין דער פרשה — און אויך אין די פסוקים ופרשיות שלפני זה — ווערט כלל׳ ניט דערמאנט ווען משיחת מלכים?

ב. בנוגע דעם אופן המשיחה, האט שוין רש״י מפרש געווען אין דער פרשה שלפנ״ז (פ׳ תצוה) כמה פעמים:

אויפן פסוק[10] „ורקיקי מצות משוחים בשמן״ זאגט רש״י „אחר אפייתן מושחן כמין כ״ף יונית שהיא עשוי׳ כנו״ן שלנו״: עטלעכע פסוקים נאך דעם[11], ביים ענין פון משיחת אהרן, זאגט רש״י „אף משיחה זו כמין כ״ (נותן שמן על ראשו ובין ריסי עיניו ומחברן באצבעו)״: און דערנאך, ביים פסוק ווען משיחת המזבח[12], זאגט רש״י „וכל המשיחות כמין כ״ף יונית״.

דער טעם (ומקור) בפשטות וואס

1) ל, כו.
2) כ״ה בפרש״י — בדפוסים שלפנינו. וראה לקמן סעיף ה ובהנסמן שם.
3) יב, א.
4) ה, כ.
5) כ״ה בהוריות לפנינו. וראה לקמן שם.
6) ל, כו ואילך.
7) ל, ל.
8) בראשית ג, ח. ועד״ז שם, כד. ובכ״מ.
9) וגם לא לאח״ז בחומש.
10) תצוה כט, ב.
11) שם, ז.
12) כט, לו.

רש"י זאגט ביים (צווייטן) פסוק וועגן משיחת אהרן „אף משיחה זו כמין כ"ף", איז ווייל דאס קומט בהמשך צום פריערדיקן פסוק בא דער משיחה פון רקיקי מצות וועלכע איז געווען אזוי. אבער לפ"ז דארף מען פארשטיין: פאר־וואס איז רש"י משנה ביים (דריטן) פסוק וועגן משיחת מזבח און זאגט א כלל „וכל המשיחות" און ניט פי' הכתוב „אף משיחה זו (כמין כ"ף יונית)", בדומה צו משיחת אהרן שלפנ"ז?

לכאורה יש לומר החילוק: משיחת הרקיקין און משיחת אהרן זיינען צוויי באזונדערע ענינים משיחה לגמרי: די משיחה פון די רקיקי מצות איז בשמן זית, און איז א פרט פון די עשיות קרבן[13]. משא"כ משיחת אהרן איז בשמן המשחה[14] און איז איינע פון די פעולות צו אויפטאן דעם „וקדשת . . לכהן"[15].

נאך מער: דער עצם מובן פון „משי־חה" איז ביי „משיחת משכן וכהנים ומלכים" אנדערש ווי ביי משיחת רקי־קין, ווי רש"י איז מפרש (בפרשתנו)[16] אז ביי „משיחת משכן וכהנים ומלכים" איז משיחה „מתורגם לשון רבוי . . גדולה", משא"כ ביי „רקיקין משוחין" (וכיו"ב) איז „לשון ארמית בהן כלשון עברית"[17].

משא"כ די דריטע משיחה בכתוב, משיחת מזבח, איז ניט אן אנדער סוג משיחה ווי משיחת אהרן שלפנ"ז — אויך די משיחה איז (ווי רש"י איז מקדים)[18] בשמן המשחה און זי איז כדי „לקדשו"[19].

און דעריבער באוואנט רש"י דוקא בא משיחת אהרן „אף משיחה זו כו": די הדגשה אינעם ריבוי „אף" איז בעיקר (ניט ווייל דא רעדט זיך וועגן מושח זיין אן אנדער מציאות — אהרן און ניט רקיקין, נאר) ווייל דאס איז אן אנדער סוג משיחה (לגדולה), אז ניט קוקנדיק אויף דעם (וואס זי איז אן אנדער סוג משיחה) איז „אף משיחה זו כמין כ"ף".

משא"כ בנוגע למשיחת המזבח בשמן המשחה וואס איז פון זעלבן סוג משיחה ווי משיחת אהרן, דארף רש"י ניט מוסיף זיין די באוואנעניש „אף משיחה זו".

ג. מען דארף אבער פארשטיין — לכאורה איז פירוש רש"י בנוגע משיחת רקיקי מצות בפ' תצוה אין סתירה צו פירש"י אין פ' ויקרא[20]:

אין פ' תצוה זאגט רש"י בפשטות אז משיחת רקיקי מצות, כאטש עס איז אן אנדער סוג משיחה, איז עס אבער אין דעם זעלבן אופן ווי די משיחות בשמן המשחה,

[ביז אז אויך דעם אופן פון משיחת אהרן איז רש"י[21] מדמה צו משיחת הר־קיקין („אף משיחה זו"); ועד"ז איז ער דערנאך[21] סותם „כל המשיחות כמין כ"ף יונית", וואס פון סתימת לשון רש"י איז משמע[21], אז מיט „כל המשיחות" מיינט ער (כפשוטו) — אלע משיחות, עכ"פ וועגן וועלכע מ'האט געלערנט ביז דא, כולל משיחת רקיקי מצות].

---

13) כפשטות הכתוב כאן. וראה לקמן בפנים (ובהערה 17). וראה גם פרש"י ויקרא ב, ד (ובפנים סעיף ג).

14) כמפורש גם בכתוב שם.

15) כנפרשתנו ל, ל.

16) ל, כט. וראה פרש"י תצוה כט, כט.

17) ובפשטות אין המשיחה בשביל לפעול קדושת הרקיקין (ובנוגע לזמן קדושתן — ראה ע"ד ההלכה) סוטה יד, ב. מנחות ט, א. יח, סע"ב). ואכ"מ.

18) כט, לו. והוצרך לזה, מכיון שבפסוק אינו מפורש.

19) לשון הכתוב שם.

20) ב, ד.

21) מדלא קאמר „וכל המשיחות בו" (שבשמן המשחה) וכיו"ב.

אבער אין פ' ויקרא, ביי „רקיקי מצות משוחים בשמן" פון קרבן מנחה, ברענגט רש"י צוויי דיעות אין אופן המשיחה[22] — „י"א מושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג . . וי"א מושחן כמין כף יונית" — ד. ה. אז לויט איין דיעה (הראשונה[23]) אין פירש"י, איז אופן משיחת הרקיקין (זייענדיק אן אנדער סוג משיחה) טאקע ניט ווי די אנדערע משיחות (שבשמן המשחה)[24], ניט ווי אין פ' תצוה וואו רש"י איז סותם ווי איין[25] דיעה[26].

ד. וועט מען דאס פארשטיין בהקדים שאלה הנ"ל — בנוגע צו אלע פירושי רש"י הנ"ל: פרש"י על התורה איז דאך ניט קיין ספר הלכות: איז ניט גלאטיק — למאי נפק"מ בפשוטו של מקרא אין וועלכן אופן ס'איז געווען די משיחה?

און אויב אפילו מ'זאל געפינען א טעם פארוואס רש"י דארף מפרש זיין פארן בן חמש למקרא דעם אופן המשיחה — איז כלל ניט מובן פארוואס רש"י דארף מאריך זיין און שרייבן אז דאס איז „כמין כ"ף יונית שהיא עשוי' כנו"ן שלנו" און זאגט ניט בקיצור אז די משיחה איז אזוי ווי א „נו"ן שלנו"[27]!

נאך מער: אין די ווייטערדיקע פירושים, בשעת רש"י חזר"ט איבער דעם ציור המשיחה, נוצט ער אלעמאל דעם לשון „כמין כ"ף יונית" ניט דערמאנענדיק אז דאס איז „כנו"ן שלנו". איז תמוה: נניח אז רש"י דארף מודיע זיין אז דאס איז „כמין כ"ף יונית" — אבער נאכדעם ווי ער האט שוין דאס איין מאל גלאזט וויסן, איז דאך מתאים ומסתבר אז ביים ווייטערדיקן מצייר זיין אופן המשיחה זאל ער נוצן די מסקנא — ווי די צורת „נו"ן", ובפרט אז דוקא זי איז פארשטאנדיק און קלאר ביים בן חמש למקרא. ולפועל איז רש"י מוסיף בלויז דעם ערשטן מאל אז ס'איז „כנו"ן שלנו" און דערנאך, בכל פעם, זאגט ער נאר „כמין כ"ף יונית"!

ה. וועט דאס זיין פארשטאנדיק לאחרי הביאור והבירור אין דער גירסא הנכונה פון די ווערטער (בנוגע „כ"ף יונית") בפירוש רש"י:

---

22) והן כב' הדיעות במנחות עה, א (וראה רא"ם לפרש"י ויקרא שם), משא"כ בתו"כ ויקרא שם — הובאה רק דעת ראב"י „מושח את הרקיקין כמין כ"י", ולא דיעה השני'.

23) אלא שבפשטות י"ל ששני הפירושים שקולים, כיון שרש"י מדגיש (ומוסיף ומאריך) וכוללם ביחד „ונחלקו רבותינו במשיחתן" (ראה ס' כללי רש"י (קה"ת תש"מ. תנש"א) פ"ד ס"ד ואילך). ולהעיר מלקו"ש חי"ז ע' 253 הערה 26.

24) וכן פסק הרמב"ם (הל' מעה"ק פי"ג ה"ט) דמושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג. וראה כס"מ ולח"מ שם.

25) והיא דעת ר"ש בן יהודה במנחות שם (רא"ם לפרש"י תצוה שם), וכדעת ראב"י בתו"כ שם. וכ"ה לסתם משנה מנחות עד, ב.

26) ואף שב' מנחות אלו חלוקות בכמה ענינים [בפ' תצוה: קרבן חובה דחינוך כהנים (אהרן ובניו) ומביאים ג' מינים (ל' חלות) — פרש"י תצוה שם; ובפ' ויקרא: קרבן נדבה דכ"א מישראל ומביאים מין א' (כדעת ר"י בתו"כ שם. וכן פסק הרמב"ם שם ה"ח) — ב' חלות (פרש"י ויקרא שם. וראה מפרשי רש"י שם)]

— הרי בפששמ"ד דפרש"י מסתבר לומר, ד„רקיקי מצות משוחים בשמן" שנאמר בלשון שווה בשתיהם — פירושו אחד. וכמובן גם מהרא"ם תצוה שם (כנ"ל הערה הקודמת). ועוד.

---

27) כמו שהקשה במנחה בלולה לפרש"י פ' תצוה שם. ועד"ז הקשה (לכל הפירושים ב„כ"י") בבאר שבע להוריות שם. ומה שתירצו שבאותיות א"ב שלנו אין דמיון לאותיות אלו ממש — הרי אדרבה מלשון רש"י „שהיא עשוי' כנו"ן שלנו" (ולא „עשוי' כעין נו"ן שלנו") משמע שדומה לגמרי לנו"ן שלנו.

*) וראה קרבן אהרן לתו"כ שם.

אין מס׳ כריתות׳ (לגבי משיחת כהנים) איז דער לשון הגמרא: „כמין כי . . כמין כי יוני״: אין מס׳ הוריות[3] איז די גירסא אין די גמרות שבידינו (כנ״ל ס״א): „כמין כ״ף יוני״, אין כת״[28] (פון מס׳ הוריות) איז די גירסא „כי יוני״, ווי אין מס׳ כריתות, אוז אין מס׳ מנחות (לגבי משיחת הרקיקין): אין דער משנה שטייט[29] „כמין כי״ אוז די גמרא[30] איז דערויף מפרש „כמין כי יווני״[31].

אין פירוש רש״י על התורה געפינט מען כמה וכמה נוסחאות. אין די פירושי רש״י פון די געדרוקטע חומשים — איז ביים ערשטן אוז דריטן פירוש הנ״ל שבפ׳ תצוה אוז אויך בפרשתנו אוז איז פ׳ ויקרא, שטייט „כמין כ״ף יונית״, אוז ביים צווייטן פירוש (ביי משיחת אחרן) איז דער לשון „כמין כ״י״.

אבער אין די כתבי יד פון פרש״י, ועד״ז אין דפוס ראשון ושני — זיינען פאראן כו״כ שינויים, וברובם שראיתי איז די גירסא אין אונזער פרשה (אוז אין די לעצטע צוויי פירושים הנ״ל שבפ׳ תצוה אוז אין פ׳ ויקרא) — „כמין כי״[32]; אוז אין דעם ערשטן פירוש הנ״ל שבפ׳ תצוה „כמין כי יונית״ (אבער אין כמה כתבי יד ווערט דערנאך אפגעטייטשט „פי׳ כמין כ״ף יונית״)[33].

ווי מען לערנט בפשטות, איז די כוונה אין פירוש רש״י „כמין כי״ פונקט ווי אין גמרא, אז דאס מיינט (ווי די גמרא גופא טייטשט דאס דערנאך אפ) „כמין כי יוני״[34] (ווי דער אות „כי״ אין לשון יון)[35].

אבער לפ״ז איז צע״ג (לויט דעם רוב נוסחאות בכת״י הנ״ל — „כמין כי״): מה־דאך אז די גמרא באנוגנט זיך ניט מיט זאגן סתם „כמין כי״ אוז טייטשט אפ בכל מקום וואס עס מיינט „כמין כי״ — איז דאך עאכו״כ, אז רש״י בפירושו על התורה, וואס איז פאר א בן חמש למקרא, וועט ניט סותם זיין אוז זאגן בלויז „כמין כי״!

ודוחק לומר, אז רש״י פארלאזט זיך אין די אלע ערטער (וואו ער זאגט „כמין כי״) איוף דעם וואס ער האט מפרש געווען דעם ערשטן מאל (אז דאס מיינט „כמין כי יונית העשוי׳ כנו״ן שלנו״, וכיו״ב), נאר ער וואלט אין יעדן ארט צוגעלייגט דעם (איין) ווארט „יונית״

---

28) ראה דק״ס שם (וכנראה הי׳ לפניו רק כת״י אחד דמס׳ הוריות). אבל ברש״י הוריות שם מסיים „עד שמגיע לעורף ככ״ף יוני״. וראה דק״ס שבכל הדפוסים הישנים דרש״י ליתא הציור של כ״ף יוני.

29) עד, ב.

30) עה, א.

31) אלא שבפרש״י למשנה שם פי׳ „כמין כי יווני שבלשונינו קורין לכ״ף שלהן כי, שהי׳ נוטל מן השמן באצבעו (ועושה) כמין כי יווני״. וברש״י כת״י שם (ועד״ז ברגמ״ה שם): כי אות יונית ועשוי׳ כמין ט״ת כהפרשת גודל מאצבע. וראה לשון רש״י בכריתות שם וציורו שם. רגמ״ה שם (נדפס שם ז, ב). תוס׳ מנחות עה, א (ד״ה כמין כי). וראה ע״ד פרטי הדיעות בהגירסא והציור — ערוך השלם ערך כי (הא׳). תו״ש מילואים לפ׳ תצוה (נדפס בסוף כרך כג) סי׳ כ.

32) אלא שבכמה כת״י שתח״י בפ׳ תצוה (כט, ז. כט, לו) „כמין כי יוונית״. ובדפוס שני דפרש״י בתצוה כט, ז (הוא ע״ד פרש״י למשנה מנחות שבהערה הקודמת) „כמין כי בלשון יוני קורין לכ״ף כי״ (ועד״ז בא׳ מכת״י שתח״י). ובדפוס ראשון בפ׳ ויקרא שם „כמין כי יונית כזה״ (וליתא שם הציור).

33) ובכמה כת״י מסיים „כמין נו״ן כפופה שלנו״.

34) ראה פי׳ הרא״ם שבכל מקום (גם בתצוה כט, ב) מביא מפרש״י „כמין כ״״ (ואינו מביאו שם, לו). ובכל המקומות שמביא זה, מעתיק ל׳ הגמ׳ דפי׳ „כי״ הוא „כ״י יוונית״.

35) בברלינר בב׳ מהדורות שלו גורס בכל המקומות (בג׳ מקומות בפ׳ תצוה, בפרשתנו וכן בפ׳ ויקרא) „כמין כי״ (ורק בהערות שלו בפי׳ הראשון דפ׳ תצוה מביא מכת״י שהובא הלשון „כ״ף יונית״, ועוד גירסא בפרש״י שהובא בריש הערה 31 (ועד״ז מביא בב׳ המהדורות בפ׳ ויקרא)). וראה ערוך השלם שם.

(„כי יונ׳ת״) צו קלאָר מאַכן אַז דאָס איז אַן אות בלשון יוני.

ולכן נ״ל, אַז אין די ערטער וואו מען געפינט אין פרש״י על התורה די גירסא „כמין כי״ — איז דער וואָרט „כי״ (ניט קיין העתק פון לשון הגמרא, און דאָס מיינט אַן אות בשם „כי״, נאָר דאָס איז) א ר״ת, און עס דאַרף שטיין כבדפוסים שלנו „כמין כ״״[35] (מיט א סימן „גרשיים״ — לראשי תיבות), דהיינו: „כ״ף יונית״ (ווי ער איז מפרש אין דעם ערשטן פירוש בפ׳ תצוה)[36].

[בפשטות נעמט מען אַן אַז די גרשיים אויפן וואָרט „כ״״ איז צו מציין זיין אַז דאָס איז א נאָמען פון אַן אות. אָבער ע״פ הנ״ל, ובהקדים אַז לא בא רש״י לסתום אלא לפרש, איז נ״ל אַז די גרשיים זיינען בפשטות — א סימן של ר״ת, כנ״ל].

און לויט דעם „פאַרדינט״ מען אויך, אַז מען דאַרף ניט מרבה זיין אין די שינויי נוסחאות (וטעותי) המעתיקים כו׳ (אַז זיי האָבן פאַרפעלט אַדער צוגע־ שטעלט דעם וואָרט „יוני״, אַדער אַז אַנ־ שטאָט א פ״א סופית א ליינגען פ״א גע־ שטעלט א יו״ד — „כ״״ במקום „כף״).

ו. עפ״ז (אַז רש״י זאָגט בכל פעם „כף יונית״) יש לומר, אַז די כוונה פון רש״י מיט „כמין כ״י (— כף יונית)״ איז ניט צו מתאר זיין דעם ציור האות[37] (וואָרום רובא דעלמא ווייס ניט קיין לשון יוני)[38], נאָר — אַז דער ציור ואופן המשיחה האָט א שייכות מיט אות כ״ף שלנו.

דער ביאור בזה: דער אברבנאל[39] איז מבאר דעם טעם וואָס די משיחה פון אהרן איז „כמין כ״ף יונית״, אַז דאָס איז מרמז „שהוא אשר בחר השם לכהן כי הכ״ף היא ראשונה לאותיות כהן״.

ויש לומר: אויך רש״י נעמט אַן (ואדר־ בא — פריער בזמן), אַז דער טעם וואָס משיחה איז „כמין כ״ף יונית״ איז ווייל כ״ף איז דער ערשטער אות פון וואָרט „כהן״.

און ס׳איז ניט קיין קשיא ווי איז שייך צו זאָגן (אין פשוטו של מקרא) — א) אַז רש״י זאָל מיינען אַן ענין פון ר״ת, ב) און נאָך באופן אַז דער ר״ת (דער ערשטער אות פון לשון־קודש׳ן וואָרט) קומט גאָר בצורת אות אין לשון יונית! ג) און דעם גאַנצן ענין זאָגט רש״י ניט בפירוש, נאָר ער פאַרלאָזט זיך אַז מ׳וועט עס אליין פאַרשטיין (אויך א בן חמש למקרא) ביים לערנען! —

ווייל רש״י האָט שוין פריער אין זיין פירוש (בפ׳ בראשית[40]) געלאָזט וויסן אַז

---

36) במנחה בלולה תצוה שם הביא מפרש״י „כמין כי כ״ף יוונית״.

37) ולהעיר גם שלרוב הגירסאות הנ״ל (חוץ מדפוס שני — תצוה כט, ב: ואי הכת״י שתח״ת בתצוה שם ובפ׳ ויקרא) לא צייר רש״י „כ״״ כמו בפירושו להוריות וכריתות, וכן בכ״מ ברמב״ם (בפיה״מ כריתות (וראה גם מנחות)* שם. הל׳ כלי

*) בפיה״מ לפנינו במנחות מסיים הרמב״ם

המקדש פ״א ה״ט). וראה בהנסמן בהערה 31 בנוגע פרטי הציורים.

38) אלא שבפעם הא׳ מוסיף גם בנוגע הציור — כנרו״ן שלנו (וכיו״ב).

39) לפ׳ תצוה כט, ז. ועד״ז הוא בפרשתנו — ב„העיקר הר״ (בפרטי המשיחה).

40) א, ח.

שהיא כן״. אבל ליתא הציור. אבל בהוצאת קאפח שם ישנו הציור, והוא ע״ד הציור שבפיה״מ כריתות לפנינו. ולאידך, בכריתות שם בהוצאת קאפח איתא „בצורה זו״ וליתא הציור. ובהערותיו שם דבכ״י הרמב״ם הי׳ כאן ציור ונמחק ולא נכתב אחר במקומו. אך ביתר כתבי יד ובדפוס ישנו צורת כ״ף כפופה כמו שרשם הרמב״ם במנחות.

(אויך בפשוטו של מקרא) באַנוצט זיך די תורה מיט ראשי־תיבות — רש״י טייטשט דאָרט דעם וואָרט „שמים" מיט כמה פאַרשידענע ראשי תיבות („שא מים, שם מים, אש ומים") און ער איז דאָס מפרש אין פשוטו של מקרא (ניט בהקדמה אַז דאָס זיינען „מדרשי אגדה"). ווייס מען שוין אַז אַן אות קען מיינען אַ ר״ת. ולכן בשעת רש״י זאָגט אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט אַן אות, פאַרשטייט מען אַז דאָס קען זיין, דאָס איז פאַרבונדן מיט אַ ר״ת.

און עס איז אויך כלל ניט שווער, אַז תורה זאָל זיך באַציען צו אַן אות וואָס איז ניט פון לשון הקודש. — ווייל אויך דאָס האָט שוין רש״י געלערנט[41]: דעם וואָרט „ולטוטפות" איז רש״י מפרש „טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים", ד. ה. אַז תורה רופט אַן תפילין מיט אַ נאָמען־וואָרט וועלכער איז צונויפגעשטעלט פון ווערטער פון צוויי אַנדערע לשו־נות[42].

ז. אָבער לכאורה איז דער ביאור ניט אויסגעהאַלטן, וואָרום רש״י זאָגט דאָך דעם פירוש אַז משיחה איז „כמין כ״ף יונית" ניט נאָר ביי משיחת אהרן — כהן, נאָר אויך ביי משיחת משכן וכליו: און נאָכמער: דעם ערשטן מאָל וואו רש״י זאָגט עס איז גאָר ביי משיחת רקיקין (כנ״ל) (און ביי משיחת אהרן זאָגט רש״י דעם לשון (כנ״ל) „אף משיחה זו כמין כ״י") — איז ווי קען מען לערנען אין פירוש רש״י, אַז מיטן זאָגן אַז די משיחה איז „כמין כ״ף יונית" איז כוונתו אַלס ראש תיבת כהן, וויבאַלד אַז במקומות אלו רעדט זיך ניט וועגן כהן!

ויש לומר, אַז דערמיט וואָס רש״י זאָגט ביי די אַלע משיחות אַז זיי זיינען „כמין כ״ף יונית" (און ווי ער איז נאָך מדגיש בפירושו בפ׳ תצוה (און אַזוי אויך בפרשתנו) כל המשיחות כמין כ״ף יונית[43]) — איז כוונתו להשמיענו, אַז דער גדר המשיחה אין די אַלע פאַלן איז פאַרבונדן מיט ענין הכהונה (ניט — מיט אַ כהן).

ח. דער ביאור אין דעם:

די רקיקי מצות (שבפ׳ תצוה) זיינען פון קרבנות המילואים, וואָס ענינם איז (ווי דער פסוק זאָגט דאָרט): „וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן לי[44] לקח גו׳ ולחם גו׳ ורקיקי מצות משוחים בשמן גו׳", אַז דורך די קרבנות המי־לואים איז „נתמלאו ידיהם (פון אהרן ובניו) ונתקדשו לכהונה"[45]. און דער־פאַר איז רש״י מדגיש אַז די משיחת הר־קיקין איז געווען „כמין כ״ף יונית", ווייל דער גדר פון דער משיחה איז — אַלס אַן ענין של מילואים וואָס טוט אויף „לקדש אותם לכהן לי".

---

41) ס״פ בא.

42) ולהעיר גם ממ״ש יגר שהדותא (ויצא לא, מז ובפרש״י שם). וראה גם פרש״י וישלח לג, יט (בשם „אר״ע"): ויחי נ, ה („ומדרשו . . אר״ע"). מקץ מא, מג: רך בל׳ ארמי מלך. וראה גם פרש״י לאח״ז (קדושים כ, יד — מסנהדרין עו, ב): אתהן את אחת מהן ולשון יוני הוא. ועוד.

— ולהעיר מארבעה שמות דחרמון (דברים ג, ט ובפרש״י).

43) אלא שבפרשתנו שמדובר בפרשת שמן המשחה מסתבר שב„כל המשיחות" כוונתו להמשיחות שבפרשה זו — שבשמן המשחה. משא״כ בפ׳ תצוה (כט, לו) אף שגם שם מקדים רש״י „בשמן המשחה", הרי מסתימת לשון רש״י „וכל המשיחות" משמע שכוונתו גם למשיחת הרקיקין, כנ״ל הערה 21.

44) כט, א.

45) פרש״י שם, לג. והוא ע״י איל ולחם הללו (כפרש״י שם).

ד. ה.: די משיחת הרקיקין דהמילואים, איז ניט בלויז איינע פון די עשיות וואס גרייט צו די רקיקי מצות צו ווערן ראוי לקרבן (כנ"ל ס"ב), נאר די משיחה גופא איז א חלק פון ענין המילואים וואס פועל'ט דעם „לקדש אותם לכהן לי"[46].

דערמיט איז פארענטפערט בפשטות פארוואס רש"י בפ' תצוה איז סותם כהדיעה אז די רקיקי מצות האט מען מושח געווען כמין כ"ף יונית, משא"כ אין פ' ויקרא ברענגט ער צוויי דיעות —

ווייל ע"פ פשוטו של מקרא זיינען דאס צוויי באזונדערע ענינים:

אין פ' תצוה, וואו עס רעדט זיך וועגן די מילואים, איז אויך די משיחת הרקיקין א טייל פון ענין המילואים, וואס טוט אויף קדושת כהונת אהרן (כנ"ל), ובמילא איז די משיחה „כמין כ"ף יונית".

משא"כ בפ' ויקרא, וואו עס רעדט זיך וועגן א קרבן מנחה מאפה תנור — האט דאס קיין שייכות ניט צו ענין הכהונה, נאר סתם א פרט אין מעשה הקרבן, דעריבער איז אין פשוטו של מקרא דא א נתינת מקום פאר ביידע דיעות, און נאכמער שקולין הם*[46].

ט. עס בלייבט אבער ניט גלאטיק בנוגע משיחת משכן וכליו — וואס פאר א שייכות מיוחדת האבן די משיחות (דורך ר"ת „כ"ף יונית", כנ"ל) צו „כהן"[47]?

ויש להסביר בזה: לויט רש"י איז דער כ"ף יונית דער ראש התיבה ניט (דוקא) פון ווארט „כהן" (אלס שם התואר וואס באציט זיך בלויז צו אהרן ובניו, ווי ס'איז משמע פון פשטות לשון האברבנאל), נאר, כנ"ל, פון כללות'דיקן ווארט כהונה — די שירות פון כהונה. ד. ה. אז אויך משיחת אהרן ובניו איז ענינה ניט (נאר) אז זיי ווערן דערמיט כהנים, נאר (בלשון הפסוק) „וקדשת אותם לכהן לי", אז די משיחה טוט אויף די קדושה וועלכע ברענגט זיי אריין אין דער שררה[48] ושירות (ועבודה[49]) פון כהונה[50].

ועפ"ז איז מובן די שייכות פון משיחת משכן וכליו צו „כ"ף יונית" — ר"ת (כהן) כהונה: כשם ווי משיחת אהרן ובניו איז זיי מקדש אויף ווערן ראוי לשירות ועבודה, אזוי אויך בנוגע צום משכן וכליו: די משיחה פון משכן וכליו האט אויפגעטאן אין זיי א קדושה וועלכע מאכט זיי ראוי אז מ'זאל אין (און מיט) זיי טאן די עבודה ושירות[51].

---

46) ועפ"ז צ"ל, שלשון רש"י במשיחת אהרן „אף משיחה זו כמין כ"" (ראה לעיל ס"ב) — הוא לא משום שיש חידוש (בתוכן) בזה שגם משיחת אהרן היא „כמין כ"", אלא מפני שהמדובר במשיחה אחרת (לא משיחת רקיקין אלא משיחת אהרן). או י"ל (בדוחק עכ"פ) שבא להדגיש ההשוואה בין משיחת הרקיקין ומשיחת אהרן (שבשניהם תוכן משותף — „אף משיחה זו כו"), ולהשמיענו שגם משיחת הרקיקין (שלפנ"ז) היא מפני שייכותם לענין הכהונה, כבפנים.

*46) ראה לעיל הערה 23.

47) כי דוחק לומר שהוא רק בשביל זה שהכהנים היו משרתים במשכן, ולכן מושחין גם את המשכן והכלים „כמין כ"ף יונית" — ר"ת כהונה.

48) ראה פרש"י שמות ב, טז (ובת"א). יתרו יט, וא"ו.

49) ראה פרש"י תצוה כח, ג. מפרשי רש"י שם.

50) משא"כ כהן סתם — שלכן לא הוצרך רש"י לפרש שם (לך יד, יח. ובפרש"י שם יד, כ ד"ה ויתן). וראה לקו"ש חי"ו ע' 171 ואילך.

51) אלא שבכל א' כדאית לי': משיחת המשכן בכדי שיהא ראוי לעבודה בו, ומשיחת הכלים „מקדשתם להיות קדש קדשים ומה היא קדושתם כל

יו"ד. ע"פ כל הנ"ל איז אויך פאר־ענטפערט לשון רש"י בפרשתנו: „כל המשיחות כמין כ"ף יונית חוץ משל מלכים שהם כמין נזר":

דאָס וואָס רש"י זאָגט דעם כלל „כל המשיחות כמין כ"ף יונית" — כאטש אז פרש"י על התורה איז ניט קיין ספר הלכות — איז ווייל דערמיט איז מודגש ומובן ווי אזוי דער שמן המשחה איז „שמן משחת קדש יהי"[52] — אז די משיחה טוט אויף דעם ענין הקדושה. וואו זעט מען אז דאָס איז דער גדר פון שמן המשחה? זאָגט רש"י „כל המשיחות (פון שמן המשחה) כמין כ"ף יונית", וואָס ווייזט, כנ"ל, אז דאָס טוט אויף די קדושה צו ווערן ראוי לשירות (כהונה).

און אלס ראי' והוכחה צום ענין הנ"ל, אז דער אופן המשיחה („כמין כ"ף יונית") איז פאַרבונדן מיטן מכוון און אויפטו פון דער משיחה — כהונה, איז רש"י מוסיף אַ ראי' — בא ניט כהונה איז ניטאָ די משיחה — „חוץ משל מלכים שהן כמין נזר": משיחת מלכים, וואָס די משיחה איז ניט פאַרבונדן מיט כהונה, איז די משיחה ניט „כמין כ"ף יונית" (נאָר אין אַן אופן וואָס איז מתאים צו גדר המלכות — „כמין נזר"[53]).

ובפשטות יותר יש לומר: אין די פירושי רש"י אויף די פסוקים בפרשתנו ווערט עטלעכע מאל דערמאָנט (נוסף להנ"ל) וועגן משיחת מלכים[54], אע"פ אז אין די פסוקים ווערט כלל ניט געריעדט וועגן מלך. וטעם הדבר: וויבאלד אז דאָ איז די פרשה פון עשיית שמן המשחה „לדורותיכם"[55], און „לדורות" האָט מען דאָך דעם שמן המשחה אויך געמוצט פאַר משיחת מלכים[56] — דעריבער דאַרף מען זאָגן, אז אין די פסוקים דאָ ווערן אויך נרמז עכ"פ ענינים פון משיחת מלכים — און דערפאַר דער־מאָנט רש"י דאָ כמה פעמים וועגן משיחת מלכים[57].

הנוגע גו' כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף כו'" (פרש"י פרשתנו ל, כט).

ומה שרש"י מסיים שם „כל משיחת משכן וכהנים ומלכים מתורגם לשון רבוי לפי שאין צורך משיחתן אלא לגדולה" — אין הכוונה לשלול הקדושה שנעשה במשיחתן, אלא לשלול משיחת רקיקיו כהמשך לשון רש"י. ותפס לשון המתאים לכולם דמשכן כהנים ומלכים. וראה לקמן בפנים.

52) פרשתנו ל, כה. ועד"ז שם, לא־לב.

---

*) וע"פ הנ"ל בפנים י"ל דזה שכתב רש"י „ושאר משיחות כגון רקיקין משוחין . . לשון ארמית בהן כלשון עברית" — הכוונה למשיחת הרקיקין דלהלן פ' ויקרא (ב, ד) ופ' צו (ז, יב) ועוד. ולא משיחת הרקיקין של המילואים דפ' תצוה. ולכן מוסיף רש"י וראשית שמנים ימשחו (עמוס ו, ו). אבל צ"ע דסו"ס גם ברקיקין דמלואים לשון ארמית (בת"א) הוא כלשון עברית.

53) ראה גם אברבנאל (שהובא לעיל הערה 39).

54) ל, כט. שם, לג. ולהעיר מפרש"י תצוה כט, כט: שיש משיחה שהיא לשון שררה כו'.

55) ל, לא. וכן מפורש שם (לב־לג): על בשר אדם לא ייסך . . ואשר יתן ממנו על זר.

56) אף שבחומש לא נאמר אודות משיחת מלכים, הרי הבן חמש למקרא ילמוד זה בנביאים (ש"א טז, א. ובכ"מ) לפני שיגיע לבן עשר למשנה, ובפרט שיתכן שגם בלמדו פ' זו כבר יודע הבן חמש למקרא ממה ששמע מסיפורי תנ"ך אודות משיחת דוד ושלמה, וכמדובר כמ"פ שלפעמים צריך רש"י לתרץ דבר שהבן חמש יודע בלאה"כ. ובפרט לאחרי שלמד פרש"י תצוה הנ"ל הערה 54. ולהעיר ג"כ שכבר למד הבן חמש בפרש"י (וישלח לג, יד. ויחי מט, י־יא. שמות ד, כד) ע"ד מלך המשיח (נוסף על מה ששמע כו'), והרי משיח נק' ע"ש המשיחה.

57) גם י"ל: רש"י הוצרך להביא ע"ד משיחת מלכים בפסוק לג „ואשר יתן ממנו על זר" לשלול הפירוש (הראב"ע. וראה גם רמב"ן) דזר כולל גם מלכים. ובמילא מביא ע"ד משיחת מלכים גם בפסוקים שלפנ"ז.

ועד"ז אין דעם פירוש רש"י: בשעת רש"י זאגט „כל המשיחות כמין כ"ף יונית" כדי צו אַרויסבערענגען אז דער אופן משיחה איז מתאים צו פעולת המשיחה — באַוואַרנט ער שוין דער־ביי, אז אויך משיחת מלכים איז אין אַן אופן המתאים צו גדר המלכות: „חוץ משל מלכים שהן כמין נזר", וכנ"ל[58].

יא. פון די יינה של תורה בפירוש רש"י:

לכאורה איז ניט גלאַטיק: אמת טאַקע, אַז אויך אַן אות פון לשון יוונית קען אין תורה באַנוצט ווערן אַלס ר"ת פון אַ לשון־קודש'דיקן וואָרט, כנ"ל — אַבער מאי טעמא וואָס לשון יוונית ווערט גע־נוצט דוקא ביי דעם ענין?

איז דער ביאור (פנימי) בזה: עס איז ידוע[59] דער פירוש פנימי פונעם מאמר חז"ל[60] אַז די „יונים .. טמאו כל השמנים שבהיכל", אַז שמנים שבהיכל זיינען מרמז אויף חכמה דקדושה (ווייל שמן איז בחי' חכמה[61]), און די יונים — חכמה דלעו"ז — זיינען מנגד צו חכמה דקדושה, זיי האָבן אַריינגעבראַכט אַ טומאה ר"ל אין דעם שמן שבהיכל.

און דער ביטול פון קליפת יון איז דורך דעם „פך שמן" וואָס איז חתום „בחותמו של כהן גדול": דער „פך שמן" איז די בחינה פון „שמן משחת קדש"[62], וואָס דאָס איז די דרגא פון „קדש" וואָס איז העכער פון (חכמה און פון) וועלט פון סדר ההשתלשלות[63], און דעריבער איז ניט נאָר וואָס קליפת יון קען ניט מנצח זיין דעם שמן, נאָר פֿאַרקערט, דער „שמן משחת קדש" איז מנצח און מבטל קליפת יון לגמרי.

און דאָס איז אויך דער טעם פֿאַר־וואָס די משיחה בשמן המשחה איז „כמין כ"ף יונית" — לרמז, אַז דער שמן המשחה גיט דעם כח צו מבטל זיין קליפת יון, ביז אַז ניט נאָר איז יון ניט מנגד צו קדושה, נאָר פֿאַרקערט — לשון יונית עצמה ווערט געוונדט, נתהפך לקדושה — די כ"ף יונית איז מתאר און קובע דעם אופן המשיחה — המשכת הקדושה, כנ"ל. און נאָכמער — מקדים רפואה (המשיחה) למכה (גזירות מלכות

---

58) ועפ"ז י"ל דלפרש"י גם משיחת מלכים נכללת בפ' שמן המשחה, וממצות עשייתו היא גם בשביל משיחת מלכים. ולהעיר מלשון הרמב"ם בפיה"מ ריש כריתות: „ואין מושחין בו אלא כהנים גדולים בלבד . . ומלכי בית דוד בלבד מותר למשחם בשמן המשחה". ובסהמ"צ (מ"ע לה): שמן כר' מוכן למשוח בו כה"ג כר' וממנו ימשחו קצת המלכים. ועד"ז בחינוך מצוה קז. ומשמע קצת שבעיקר הוא בשביל משיחת כהנים. אבל ראה לשון הרמב"ם הל' כלי המקדש רפ"א ושם ה"ז. ואכ"מ.

59) תו"א מא, א. שם, ג (וראה גם שם לד, א). שערי אורה ד"ה כתיב כי אתה נרי פט"ז ואילך. ובכ"מ.

60) שבת כא, ב.

---

*) להעיר מפרש"י תרומה (כה, ו) בפ' „בשמים לשמן המשחה" — „שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן לקדשו". ולא הזכיר משיחת הכהנים.

61) מאו"א בערכו. תו"א כא, ב. לט, א. ובכ"מ. וראה מנחות פה, ב: מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצוי בהן.

62) שערי אורה שם פי"ז. בתניא פנ"ג (עה, א) „בחכמה הנק' שמן משחת קודש". אבל ראה לקו"ת נשא (כב, ד) דשמן הוא בחי' חכמה ומביא מפי' הרמ"ז דשמן המשחה הוא ממו"ס. וראה גם לקו"ת בהעלותך לא, רע"א. קרח נד, ד. ובכ"מ.

63) ראה ש"א שם שהוא בחי' שמן הטוב על הראש דכה"ג שלמעלה מאור החכמה, ששם אין החיצונים יכולים להגיע (ועייג"כ בתו"א במקומות שבהערה 59 ע"ד מדריגת כה"ג), משא"כ „שמן קדש" סתם (ראה שם פט"ז).

יון הרשעה). און נאכמער: יפת אלקים ליפת . . יהא באהלי שם — שרייבן לשון (ואותיות) יון וועלכע איז מובחר דאַרף זיין בספרי קדושה פון אידן״.

יב. לויט דעם ביאור וועט מען אויך פאַרשטיין דעם טעם (פנימי) פאַרוואָס עס איז „כמין כ״ף יונית״ דוקא — ווייל דער אות כ״ף איז מרמז אויף ספירת הכתר (כידוע[64]). וואָס דער כח צו מברר זיין לשון יונית ולהפכו נעמט זיך (כנ״ל) פון בחי׳ (כתר) שלמעלה מהשתלשלות.

און דער ענין — ווי דער „שמן משחת קדש״ איז מברר לשון יונית — וועט זיין בגלוי בשלימות לעתיד לבא, וואָס דער־מאַלט וועט נתברר וועלן אויך כח־ב דקליפה״.

וכמרומז אויך אין דעם וואָס דער שמן המשחה איז געמאַכט געוואָרן „לדורותיכם״[65] כולל „לעתיד לבוא״ „עולמית״, און נאַכמער — אין אַן אופן אַז „כולו קיים לעתיד לבא״[66] — ווייל דער תוכן הענין פון דעם שמן המשחה וועט זיך אויפטאָן בשלימותו ובכולו „לעתיד לבא״.

(משיחת ש״פ תשא תשמ״א)

---

64) מגלה ט, ב (וברש״י שם). ובירוש׳ שם פ״א ה״ט: בדקו ומצאו שאין התורה יכולה להתרגם כל צורכה אלא יונית. ולכמה מפרשים (ראה תו״ש חי״ז במילואים סכ״ג אות ט. ושו״נ) בההמשך שם שקילסו עקילס הגר הינו תרגומו ליונית.

65) לקו״ת שה״ש לה, סע״ג. ובכ״מ (ראה ס׳ הערכים חב״ד מערכת אותיות ערך אותיות התורה — כ״ף (סעיף ב) ושו״נ).

66) ראה בארוכה ד״ה אל תצר את מואב לאדהאמ״צ (קה״ת תשל״ו. מאמרי אדמו״ר האמצ״ע דברים ח״א בתחלתו).

67) פרשתנו ל, לא.

68) בשלח טו, יז־יח ובפרש״י.

69) פרש״י פרשתנו שם. ועיין פרש״י בהעלותך יא, יז.